

Lájkem

k porozumění

MET27

Anglický jazyk a dítě se sluchovým postižením

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

METODICKÝ MATERIÁL: Anglický jazyk a dítě se sluchovým postižením

O ČEM METODA JE

To, jak si osvojujeme cizí jazyk, závisí na mnoha faktorech – jazykový cit, studijní předpoklady, vzdělávací metoda, motivace a podobně. Dětem se sluchovým postižením k tomu ještě přibývá vážnost sluchové vady, kvalita její kompenzace a dosažené jazykové schopnosti v mateřském jazyce. Děti se sluchovým postižením jsou ochuzeny o bezděčné učení a to se odráží na jejich slovní zásobě a chápání pojmů. Cizí jazyk tak pro některé může být opravdu velkou výzvou. Tato metodika vám pomůže zaměřit se na oblasti, které mohou dítěti se sluchovým postižením usnadnit osvojování si anglického jazyka, který se v dnešním světě stává nepostradatelným.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI:

Jazyk a jazyková komunikace – cizí jazyk

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

průřezově

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

Sociální a personální, komunikativní, k řešení problémů, k učení

Cizí jazyk jako výzva pro dítě se sluchovým postižením

Pro osoby se sluchovým postižením může být učení se cizímu jazyku poměrně hodně náročné. Při učení se nemohou spolehnout na známé záchytné body, které v rodném jazyce znají. Lišit se může intonace, slovosled, liší se samozřejmě výslovnost i artikulace. Například v anglickém jazyce se setkáváme s „polykáním“ koncovek či celých slov. Pokud máte ve třídě dítě se sluchovým postižením, dbejte na vizualizaci učiva. V případě cizího jazyka je toto doporučení nutností. Příložené plány hodin jsou ilustrativní a dají se využít pro jakákoliv témata.

CÍLE

- Žák se sluchovým postižením si osvojuje cizí jazyk vizuálně
- Žák se sluchovým postižením si osvojuje cizí jazyk pomocí zážitkového učení
- Učitel cizího jazyka zná specifika, která s sebou přináší výuka s žákem se sluchovým postižením
- Učitel cizího jazyka zná strategie, jak zvládnout poslechy s dítětem se sluchovým postižením

PŘÍLOHY K METODICE

[MET27_P_01_Pokyny](#)

[MET27_PH_01_My Portrait](#)

[MET27_PH_01_P_01_Eye](#)

[MET27_PH_01_PL_01_My face](#)

[MET27_PH_01_P_02_Eyes-nose-mouth](#)

[MET27_PH_02_To see the sea](#)

[MET27_PH_02_P_01_Ahoy](#)

[MET27_PH_02_P_02_The sea](#)

Souhrn základních informací můžete nalézt v brožurce

Já učitel cizího jazyka dítěte se sluchovým postižením. 1.url.cz/azcgK

Já učitel cizího jazyka dítěte se sluchovým postižením

AKTIVITY

PRVNÍ SEZNÁMENÍ S CIZÍM JAZYKEM

Anglický jazyk je nejčastější první cizí jazyk, se kterým se dítě na základní škole setká. Tak jako ostatní děti i dítě se sluchovým postižením by se mělo s jazykem seznamovat postupně – osvojovat si základní fráze a slovní zásobu formou hry.

OBRÁZEK – SLOVO – PÍSMO

Již od začátku seznamujte děti se všemi podobami cizího jazyka – tedy s jeho písemnou formou i jeho vizuální formou. Dítě se sluchovým postižením si často dopomáhá odezíráním. Je tedy možné, že bude slovo napodobovat spíše na základě odezírání než podle toho, jak je slyší. Novou slovní zásobu mějte nachystanou tak, aby dítě mělo možnost vidět obrázek – psanou podobu slova – výslovnost.

Příklad jak postupovat:

Budete-li se učit například zvířata, doneste si vytištěné obrázky alespoň velikosti A4 vždy s jedním zvířetem, včetně psané podoby slova pod obrázkem. Dětem ukažte obrázek a ujistěte se, že dítě se sluchovým postižením na vás dobře vidí. Slovo několikrát zopakujte. Přehnaná artikulace ani křik porozumění neusnadní. Nechte děti, aby slovo také zopakovaly. Nejdřív společně a následně vyberte pár dětí, které slovo zopakují samy. Dítě se sluchovým postižením nevyvolávejte jako první, nechte ho, aby mělo možnost slovo několikrát dobře vidět a slyšet, a až pak jej vyvolejte, abyste se ujistil/a, že dobře porozumělo. Pak pokračujte s další slovní zásobou.

Tip: V rámci motivace můžete nechat děti nakreslit vlastní obrázky, které pak popisují. To je vhodné například v tématu *Moje rodina*.

PŘEDMĚT – SLOVO – PÍSMO

Stejně jako u předchozí aktivity pro osvojení si slovní zásoby použijte vizuální formu. Místo obrázku však můžete zvolit reálné předměty. Na lepicí papírky (post-it) napište jednotlivá slova a přilepte je na předmět. Postupujte pak stejně jako v předchozím případě.

A TO VŠECHNO MÁ BARVU...

Slovní zásobu se mohou děti naučit také aktivně. Ukažme si to na příkladu barev:

Rozdělte děti do skupinek, dejte jim velký papír. Každá skupinka si vylosuje jednu barvu. Následně kreslí předměty, které dané barvě odpovídají, a hledají pojem v angličtině. Například skupinka, co si vylosovala barvu růžovou si na velký papír napíše: PINK a pak kreslí obrázky, které si pak popíší: a pig, an ice-cream, a doll... (se slovíčky dětem pomozte). Každá skupinka pak svůj výtvar prezentuje ostatním. Když děti prezentují, zkuste je vést k tomu, aby mluvily ve větách. Např.: „This is pink ice-cream.“

Papíry si můžete rozvěsit po třídě.

Cílem je, aby si děti osvojily názvy barev, psanou podobu jazyka a zároveň další slovní zásobu podle vlastního výběru.

Na nová slovíčka obecně – na jejich zapamatování – ještě používáme hry:

1. Učitel má kartičky s obrázky na koberci. Nejdřív říká slovíčka, děti ukazují na daný obrázek, pak děti zavřou oči, učitel obrázky promíchá a jeden schová – ptá se: *What's missing?* Děti odpovídají. *Kdo uhodne, schovává.*

2. Nebo učitel drží obrázky čelem k sobě. Jeden otočí tak, aby ho ostatní zakrývaly, a pomalu s ním jede nahoru a odkrývá ho po částech. Děti hádají, co to je.

3. Pohybová – obrázky jsou na chodbě nebo někde v prostoru roztroušené (ze začátku jich stačí tak 5). Děti si je oběhnou, snaží si je zapamatovat a až potom napsat v lavici na papír co nejvíc těch, co si pamatují.

Růžena Nováková (ZŠ V Domicích, Trutnov)

FRÁZE – POHYB

Učení se cizímu jazyku lze propojit s pohybem vícero způsoby. Můžete například propojit fráze, které se právě učíte, s pohybem, který je vyjadřuje. Pohyb můžete vymyslet vy a dětem jej na začátku ukázat nebo – a to je ještě lepší – si pohyb vymyslí samy děti. Tak například fráze „Beat a drum.“: děti napodobují bubnování na buben. Fráze „Wash your face.“, „Drive a car.“, „Fly a plane.“ atd. Dokážete si jistě představit, jak by děti mohly dané fráze vyjádřit. V prvním období prvního stupně si raději neříkejte více než 4–8 frází spojených s pohybem najednou, aby se pak dětem nepletly.

JOLLY PHONICS

Způsob, kterým metoda Jolly Phonics učí děti číst a psát v anglickém jazyce, je multisensorický. Kromě sluchu děti využívají také zrak a hmat. Pro každou ze 44 anglických hlásek se děti učí speciální pohyb s vysvětlením (například zvuk „p“ s příběhem, ve kterém dítě sfukuje dort „p, p, p“), každá hláska má vlastní vizuální oporu (v tomto případě prstík představující svíčku před pusou). Doporučujeme vám si metodiku nastudovat, případně se zúčastnit některého z kurzů, případně se metodou inspirovat. Pro dítě se sluchovým postižením je totiž vizuální podpora výslovnosti ideálním řešením řady problémů. Některé zvuky může vnímat zkráceně či nerozezná nuance v jednotlivých hláskách, protože jsou pro něj nové, v mateřském jazyce se nevyskytují.

Hlavní myšlenkou Jolly Phonics je propojení zvuků, fónů (nikoliv pouze hlásek) a pohybu. Na videu uvidíte například zvuky hush, thumb, pain, goat atd. Paní učitelka se s dětmi naučí gesta pro jednotlivé zvuky. Jednotlivé zvuky pak svazuje ve slova. Děti mohou i pomocí pantomimické hry hádat, jaké slovo jim spolužák předvádí. Pantomima sestává z gest zvuků, ze kterých se skládá dané slovo.

Ještě jsme kromě obrázků, slovíček a pracovních stran na interaktivní tabuli používali hláskovou stavebnici. Kde jsou plastové fonémy tak, jak se píšou, tzn. A, I, ale i AI, EE dohromady spojené, samohlásky a souhlásky odlišené červená, modrá.

Hráli jsme si se slovy.

Např.:

1. Učitel vysloví a pohybem doprovodí slovo CAT /K ET/ a děti podle pohybu sestavují ve skupinkách nebo jednotlivě slovo.

2. Těžší varianta – učitel jen pantomimicky předvede a děti sestavují a hádají slovo.

3. Děti si vzájemně diktují slova. Nahlas i jen pohybem.

4. Děti sestavují slova podle významu – zvířata, jména... a pak si je hláskují. Výhodou je, že stále fixují správný zápis slov.

Růžena Nováková (ZŠ V Domcích, Trutnov)

Hlásky anglického jazyka, které se budou děti učit, jsou:

		JEDNODUCHÉ SAMOHLÁSKY				DVOJHLÁSKY		
SAMOHLÁSKY	i:	ɪ	ʊ	u:	ɪə - ɪr	eɪ		
	need í	sit i	book u	food ú,ů	here ☺	wait ei		
	e	ə - ər	ɜ: - ɜ:r	ɔ:	ʊə - ʊr	ɔɪ	əʊ - oʊ	
bed e	teacher ☺	bird ☺	saw ó	cure ☺	boy oi	won't ☺,ou		
æ	ʌ	a: - a:r	ɒ - ɒ:	eə - er	aɪ	aʊ		
happy ☺	but a	far á,☺	got o,á	hair ☺	my ai	how au		
SOUHLÁSKY	p	b	t	d	tʃ	dʒ	k	g
	pen p	big b	time t	day d	church č	June dž	like k	go g
	f	v	θ	ð	s	z	ʃ	ʒ
free f	very v	think ☺	this ☺	speak s	zoo z	she š	usually ž	
m	n	ŋ	h	l	r	w	j	
me m	now n	song ☺	hope h	love l	red ☺	we ☺	yes j	

Zdroj: Brychta, J. Výslovnost: Přehled anglických hlásek (Phonemic Chart). Nepustilova Jazyková Škola. Retrieved November 26, 2020, from https://www.njs.cz/data/files/817-Vyslovnost_A_phonemic%20chart.pdf

Pro více informací se podívejte zde: 1url.cz/3zSRA

Jolly Phonics - výuková metoda

Zdroj: skolaHello (2016, Červen 2) Jolly Phonics - výuková metoda [video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=wwVTYqo_-o0

Na youtube kanálu JollyLearning – 1url.cz/WzSRm

naleznete řadu dalších videí, kterými se můžeme inspirovat. Například: 1url.cz/0zSRy

Learning the Letter Sounds in Jolly Phonics

Zdroj: jollyphonic [YouTube channel]. Retrieved February 10, 2021, from <https://www.youtube.com/user/jollylearning/videos>

Zdroj: jollylearning (2019, Březen 22) Learning the Letter Sounds in Jolly Phonics [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=9q3kXJ--56r8>

DOPORUČENÍ PRO VÝUKU CIZÍHO JAZYKA V DALŠÍCH LETECH

Ve druhém období prvního stupně už probíhá víceméně běžná výuka cizího jazyka. Když vezmeme v úvahu dovednosti, které má dítě získat – čtení/mluvení/psaní v cizím jazyce – napadne vás, že největší výzvou pro děti se sluchovým postižením může být právě mluvená řeč a poslech. Pokud se dítě se sluchovým postižením seznamovalo s cizím jazykem už v předchozích letech, má jazyk již alespoň trochu „naposlouchaný“ a tento proces bude jednodušší.

1. POZOR, POZOR POSLECHY

Pro dítě se sluchovým postižením je reprodukováný poslech často aktivitou, ve které nemůže uspět. Při poslechu se musí opírat pouze o zvukový signál, jehož kvalita může být zásadně pozměněna akustikou třídy a kvalitou přehrávače. Samotná nahrávka pak v sobě může obsahovat hudbu či zvuky na pozadí jako podkres. Pokud poslechy ve své výuce používáte, zkuste se držet těchto zásad:

1. Text poslechu dejte dítěti týden/den/hodinu předem, aby si ho nastudovalo.
2. Poslech včetně jeho přepisu dejte dítěti předem k dispozici, aby si jej mohlo naposlouchat a prostudovat v klidném prostředí doma.
3. Místo puštění nahrávky text přímo přečtete. Dbejte na to, aby vás dítě se sluchovým postižením dobře vidělo a mohlo si pomáhat odezíráním. Pokud je cílem poslechu i doplňování do textu, dejte dětem čas na doplnění a text několikrát přečtete.
4. Text si společně ve třídě přečtete před poslechem.
5. Přepis poslechu dejte dítěti současně s poslechem.

Každé dítě se sluchovým postižením je jiné a poslechy může zvládat lépe či hůře. Ideální způsob, jak poslechy realizovat, si nastavte spolu s dítětem, které učíte.

Pokud využíváte nahrávky jako podklad pro diktát, ověřte si, zda tuto aktivitu dítě se sluchovým postižením opravdu zvládá, a případně hledejte jiné možnosti, jak diktát realizovat.

2. INDIVIDUÁLNÍ PŘÍSTUP

Ověřujte si znalosti získané při výuce individuální formou v tichém prostředí. Dítěti se sluchovým postižením věnujte jednou za čas (intenzitu individuálních setkání zvolte podle svých potřeb) pozornost v tichém prostředí, zopakujte si látku a zaměřte se na ujasnění si oblastí, které dětem činí obtíže.

Ze zkušenosti víme, že i pětiminutová konverzace v tichém prostředí dítěti se sluchovým postižením výrazně pomůže při učení cizímu jazyku.

3. BEZDRÁTOVÉ TECHNOLOGIE

Pokud máte pocit, že vám dítě se sluchovým postižením během výuky hůře rozumí, domluvte se s rodiči na možnosti využití bezdrátových technologií. Jedná se o bezdrátové zařízení, které dokáže přenést hlas učitele přes mikrofon přímo do kompenzační pomůcky dítěte. Dalo by se říci, že budete dítěti se sluchovým postižením hovořit přímo do ucha. Pokud ale budete bezdrátovou technologii využívat, nezapomínejte na opakování odpovědí dětí ve třídě – dítě se sluchovým postižením bude v tu chvíli vás slyšet výborně, ale ostatní děti tiše či vůbec (záleží také na nastavení poslechu z bezdrátové technologie).

4. SHRNUÍ: VIZUALIZUJTE, CO NEJVÍC MŮŽETE – OBRÁZKY I POHYBEM

- Tvořte s dětmi vlastní učební materiály.
- Doplnujte slovíčka vizuální podporou: jak psanou, tak obrazovou.
- Doplnujte fráze pohyby.

5. NOTÝSEK A RODIČE

Informace z hodin, včetně písniček, které jste si pustili, napište (učitel nebo asistent pedagoga) do notýsku. Rodiče si pak mohou doma s dítětem látku znova projít, a pokud ovládají cizí jazyk, který učíte, budou vám při výuce velkou podporou.

